



Национален съвет за журналистическа етика

РЕШЕНИЕ

№ 8

София, 26 май 2015 г.

Докладчик: Даниела Тренчева

по жалба на Петко Ангелов Циков срещу в. „Телеграф“

Комисията по журналистическа етика на свое редовно заседание на 26 май 2015 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Александър Кашъмов
ЧЛЕНОВЕ: Бойко Василев
Весислава Антонова
Гена Трайкова
Даниела Тренчева
Иван Бедров
Илия Вълков
Нели Огнянова
Райна Николова

изслуша доклада на Даниела Тренчева по жалба с вх. № 02-015/22.04.2015 г. на Петко Ангелов Циков срещу в. „Телеграф“, по повод публикувана статия на 20 февруари 2015 г., озаглавена “Роми въртят бизнес с кучешки боеве”, която, според жалбоподателя нарушава разпоредби на Етичния кодекс на българските медии.

ПРОЦЕДУРА

Жалбата на Петко Ангелов Циков, заведена с вх. № 02-015/22.04.2015 г., е допустима, предвид обстоятелствата, че е подадена в срок, отнася се до нарушение на Етичния кодекс на българските медии и съдържа всички необходими реквизити.

Във връзка с чл. 10, ал. 5 от Правилника за дейността на Комисията за журналистическа етика, на 04.05.2015 г. жалбата е изпратена до Български медиен съюз с молба за изразяване на становище от в. „Телеграф“.

Към днешна дата писмено становище от в. „Телеграф“ относно подадена жалба от Петко Циков не е получено.

ЖАЛБА

В своята жалба г-н Циков заявява, че на 20.02.2015 г. националният ежедневник "Телеграф" публикува на първа, четвърта и пета страница материал със заглавие „Роми въртят бизнес с кучешки боеве“, който, според него, нарушава няколко разпоредби на Етичния кодекс на българските медии. А именно:

Изрично споменатата, вкл. в заглавието, етническа принадлежност на участниците в противообществената проява е факт, който няма съществено значение за смисъла на информацията (**нарушение на т. 2.5.2 от Етичния кодекс**). Според жалбоподателя - организирането на подобни прояви в ромската махала не изключва участието на представители на други етнически групи. Г-н Циков твърди, че в статията са използвани силни внушения и обидна/унижаваща лексика като „цигански“, „циганската махала“, „малолетни циганета“, „подрастващата циганска младеж“. Използваната пейоративна лексика, според подателя на жалбата - насърчава непряка форма на дискриминация на етническа основа (**нарушение на т. 2.5.1 от Етичния кодекс**). Освен това – в жалбата се посочва, че единственият начин, по който е „представена“ гледната точка на ромите, е чрез неграмотен и агресивен цитат: „Are bulgari duhaite supata pak go kachih za inat“, а с това се търсела поляризация и разпалване на етническо напрежение (**нарушение на т. 2.5 от Етичния кодекс**). Жалбоподателят посочва, че чрез анонимен коментар „[...] дали някой ще се учуди ако зрител от „първия ред“ на тази сцена след няколко години заколи самотна баба заради 15 лв.“ се твърди, че организирането на подобни противообществени прояви цели възпитанието на непълнолетни правонарушители. Тази стереотипизация имплицитно насажда омраза (**нарушение на т. 2.5 от Етичния кодекс**). В жалбата се казва още, че публикуваният материал е с подвеждащо заглавие за журналистическо разследване, което би трябвало да разкрие схема за организиране на нерегламентирани боеве с животни, но самият текст на статията не доказва по какъвто и да било начин облагодетелстването на определени лица от ромски произход, а единствено залагане на анонимни участници. Не е доказана самоличността на лицата, „въртящи бизнес“ (**нарушение на т. 2.6.1 от Етичния кодекс**). Нещо повече, в отделно каре е направена правна квалификация на деянието. Чрез текста и снимковия материал се придава излишна сензационност при отразяването на жестокост спрямо животни и свързаното с нея отрицателно въздействие върху малолетни (**нарушение на т. 2.6.4 от Етичния кодекс**). Отразяваната жестокост оказва допълнително емоционално влияние за разпалването на нетолерантност спрямо етническа група, пише още в жалбата. В нея се уточнява, че е представена единствено гледната точка на гражданите (генерализираното „възмутени хора“) и представителите на правозащитните организации (които не са идентифицирани). Анонимните правонарушители са отразени чрез „изтекли“ снимки в социални мрежи, като не е доказано, че зад въпросните профили действително стоят потребители от ромски произход. Въпреки това, вестникът приема за даденост този факт и имплицитно ги осъжда. Освен това авторът е направил „сензационно“ разкритие, без да потърси коментар от компетентни служби (например полиция, община Стамболийски, социални служби и др.), като по този начин не са представени разнообразни мнения и гледни точки (**нарушение на т. 1.1.5 от Етичния кодекс**). Г-н Циков твърди, че в статията не е изрично посочено, че авторът на статията е потърсил и ответната страна за коментар. По този начин не е предоставена възможност на засегнатата страна да изрази своята позиция (**нарушение на т. 1.1.6 от Етичния кодекс**). В жалбата се

допълва, че фактът, че източниците са единствено и само производни (Фейсбук) означава, че авторът не е направил каквото и да било усилие да докаже автентичността на историята. Това се потвърждава от факта, че не са представени коментари от отговорни институции или участниците в събитията (**нарушение на т. 1.3.1 и т. 1.3.2 от Етичния кодекс**).

В жалбата се правят следните искания към Комисията по журналистическа етика:

- Да порицае вестник „Телеграф“ за посочените нарушения на Етичния кодекс на българските медии.

- Да прикани вестник „Телеграф“ да промени редакционната си политика по отношение на подбора на теми, формулирането на заглавия и квалификациите, засягащи уязвими групи, така че да се съобразява с етичните норми.

III. НОРМИ ОТ ЕТИЧНИЯ КОДЕКС НА БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИИ, ЧИЕТО НАРУШАВАНЕ СЕ ТВЪРДИ

2.5 Дискриминация

2.5.1 Като уважаваме правото на всеки да живее в сигурност и безопасност, няма да публикуваме материали, подбуждащи или насърчаващи омраза, насилие и всякаква форма на дискриминация.

2.5.2 Няма да посочваме расовата, религиозната, етническата принадлежност, сексуалната ориентация, умственото или физическото състояние, ако тези факти нямат съществено значение за смисъла на информацията.

2.6.1 Спазваме презумпцията за невинност и не квалифицираме никого като “престъпник” преди издадена присъда.

2.6.4 Ще се въздържаме от възхваляващо или придаващо излишна сензационност отразяване на престъпления, насилие и жестокост.

1.1.5 В коментарите и анализите ще се стремим да представяме разнообразни мнения и гледни точки.

1.1.6 При отразяване на спорове ще се стремим да дадем възможност на засегнатите страни да изразят своята позиция.

1.3.1 Ще се стремим да проверяваме информацията преди нейното публикуване, като търсим и използваме различни източници, и доколкото е възможно ще посочваме нейния произход.

1.3.2 Предпочитаме да използваме идентифицирани източници пред анонимните, чиято честност и надеждност не може да се прецени от обществото.

IV. СТАНОВИЩЕ НА ОТВЕТНАТА СТРАНА

Вестник “Телеграф” не изпраща писмено становище по жалбата, въпреки че копие от жалбата и искане за становище са изпратени до медията чрез Български медиен съюз.

V. АНАЛИЗ НА СЪБРАНАТА ИНФОРМАЦИЯ

Посоченият като автор на публикуваната от вестник “Телеграф” статия е Ели Крумова. В Статията действително се споменава етническата принадлежност на участниците в противообществената проява. Авторът обаче цитира единствено информация от социалната мрежа, уточнява това и е избрал подхода читателите сами да преценят дали и доколко да се доверят на информацията.

В статията действително са използвани думи и изрази като „цигански“, „циганската махала“, „малолетни циганета“, „подрастващата циганска младеж“. Доколкото това се прави, за да се определи етническата принадлежност на участниците обаче – не може безрезервно да се твърди, че целта на автора е да обижда/унижава или насърчава пряка дискриминация. В поредица от интервюта в други медии /ако би могло да се позовем на практиката/ именно представители на ромската общност изразяват желание да бъдат наричани цигани. Факт е, че не са публикувани снимки, които да доказват, че публиката на проявите е от „малолетни циганета“, но те, както и предположенията да ефекта върху „подрастващата циганска младеж“ са приложени като цитат, изваден от мрежата. Авторът в тази посока отразява изразени настроения, а не насажда такива. Това би могло да се тълкува и като „предупреждение“ за обстоятелства, които насаждат етническа омраза, а не като провокация за такава.

Никъде в статията не е посочено, че с цитата „Are bulgari duhaite supata pak go kachih za inat“, се изразява гледната точка на ромите и по този начин се търси разпалването на етническа дискриминация. Може да се приеме, че авторът съобщава фактите, които съществуват в публичното/социалното пространство.

За конкретната публикация е възможно да се допусне, че липсата на посочени имена на извършители не изисква гледна точка на конкретни лица. Не може да се търси гледна точка на ромския етнос като цяло, за нещо, свързано с участието на анонимни/неуточнени негови представители. Засегнатата страна при това положение не би могла да се идентифицира. Авторът не би могъл да подозира, че като засегнат би могъл да се възприеме всеки представител на ромския етнос или съответно - на престъпния свят. Това не означава обаче, че не би могъл да опита да разбере кои са участниците, дори да не е лично, на място /от съображения за сигурност например/, то поне като резултат от работата си, след подаването на сигнала, т.е. да уточни работят ли институциите по него, има ли арести или не, има ли задържани и т.н. Комисията приема, че в разглежданата публикация няма нарушена норма, свързана с отразяването на прояви на жестокост.

Етичната комисия не би могла да вземе отношение по верността на фактите и липсата или наличието на цитираните коментари в статията. Категорично е обаче, че не е доказано по какъвто и да било начин облагодетелстването на определени лица от ромски произход, а се твърди единствено за залагане на анонимни участници. Въпреки

това - не може категорично да се твърди, че публикацията има претенциите за разследване, дори напротив – над заглавието е указано „хвалят се във фейсбук”, т.е., че източникът е именно социалната мрежа и коментарите в нея. В тази връзка не може да се приеме и наличие на нарушение за квалифициране на някого като “престъпник” преди издадена присъда не само защото не са посочени имена, но и защото публикацията може да бъде възприета като сигнал за нарушения и/или престъпления, а не като разследване, което разкрива извършители. Именно затова би могло да се отправи като необходима препоръка търсенето на коментари от отговорни институции или участниците в събитията. Цитирането на социалната медия (ФБ), без да е направено допълнително проучване, поставя под въпрос /дори при достоверна информация/ - как е направен подборът на цитатите. Допуска се, че може да бъде преднамерен и тенденциозен и именно затова е необходимо информацията да се провери преди нейното публикуване. В конкретния случай сериозността на изнесената информация прави цитатите недостатъчни. Именно затова се търси и открива нарушение във взаимовръзката на възможните форми на дискриминация с изискванията за проверка на източниците. Тенденциозност издава качеството на материала и селективността при ползването на източници, както и липсата на проверка на информацията, което личи от съдържанието на материала, ограничаващ се до “цитати”.

Комисията се обедини и около схващането, че посочването на принадлежност само по себе си не би било проблем, ако бяха спазени стандартите за ползване и проверка на източниците на информация. Комисията не смята, че умишено се цели дискриминация, но словото, което може да насърчи омраза или дискриминация, е налице, с оглед липсата на отговорност към проверката на информацията при отразяване на чувствителна по смисъла на Етичния кодекс тема.

РЕШЕНИЕ:

Комисията намира жалбата на Петко Ангелов Циков срещу в. „Телеграф”

от 20 февруари 2015 г за основателна.

Комисията единодушно реши:

Намира за нарушени следните норми на Етичния кодекс на българските медии:

- **чл. 1.3.1.** *Ще се стремим да проверяваме информацията преди нейното публикуване, като търсим и използваме различни източници, и доколкото е възможно ще посочваме нейния произход.*
- **чл. 1.3.2.** *Предпочитаме да използваме идентифицирани източници пред анонимните, чиято честност и надеждност не може да се прецени от обществото.*

- **чл. 2.5.2.** Няма да посочваме расовата, религиозната, етническата принадлежност, сексуалната ориентация, умственото или физическото състояние, ако тези факти нямат съществено значение за смисъла информацията.

Комисията отправя препоръка към в. Телеграф при отразяване на чувствителни теми или на групи, ползващи се с повишена защита, и в частност при посочването на етническа принадлежност, да се обръща специално внимание на проверката на фактите.

Съгласно чл. 18, ал. 4 от Правилника за дейността на Комисията за журналистическа етика решението да се изпрати на заинтересованите страни в 7-дневен срок от приемането му.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Александър Кашъмов

**ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
НА ФОНДАЦИЯТА:
Мехти Меликов**